

Justis- og politidepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

lovavdelingen@jd.dep.no

Deres referanse
201105936 ES
KES/IHO/bj

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
11/00931-2/JSK

Dato
17. februar 2012

Høringsuttalelse - NOU 2011:13 Når sant skal skrives - Juryutvalget - Justis- og politidepartementet

Datatilsynet viser til Departementets høringsbrev av 30. august 2011, hvor det bes om innspill til Juryutvalgets utredning i NOU 2011:13 *Når sant skal skrives*.

Datatilsynet er enig med utvalgets konklusjoner og anbefalinger, slik disse kommer til uttrykk i rapportens avsnitt 11.7.8. Tilsynet anser at befestingen av dagens hovedregel om direkte bevisførsel er i samsvar med de interesser som personopplysningen er ment å ivareta.

Datatilsynets innspill til Domstoladministrasjonens rapport av 29. juni 2009, fra forstudien om lyd- og bildeopptak i domstolene, er før øvrig vedlagt, til Departementets orientering.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Jørgen Skorstad
seniorrådgiver

Kopi: Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet,
v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo

Vedlegg: Dok. 09/1327-2, innspill til Domstoladministrasjonens rapport av 29. juni 2009

Domstoladministrasjonen
7485 TRONDHEIM

Deres referanse

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)

Dato

09/01327-2 /JSK

8. desember 2009

Høringsuttalelse – Høring om lyd- og bildeopptak i domstolene

Datatilsynet viser til Domstoladministrasjonens oversendelse av 9. oktober 2009, hvor det bes om innspill til rapport av 29.06.2009 fra forstudie om lyd- og bildeopptak i domstolene.

Prosjektgruppen tar til orde for at det skal tilrettelegges for opptak av lyd og bilder i norske rettssaler. Initiativet gjelder forklaringer som parter, vitner og sakkyndige avgir under hovedforhandling i sivile saker, samt tilsvarende i straffesaker. Nedenfor følger Datatilsynets merknader til rapporten.

Generelt om opptak av lyd og bilde

Datatilsynet erkjenner at flere av de hensyn som taler for opptak av lyd og bilde i domstolene til dels kan være tungtveiende. De foreslåtte tiltakene vil imidlertid også kunne oppleves som inngripende for enkeltindividene som utsettes for dem. Tilsynet er derfor opptatt av at hensynet til de involvertes personvern tas med i de avveininger som skal foretas i den videre utarbeidelsen av regler om lyd- og bildeopptak i domstolene.

Parts- og vitneforklaringer under hovedforhandling *skal tas opp*, ifølge tvisteloven § 13-7. Det fremgår ikke av lovteksten hvorvidt dette innebærer at det til en hver tid skal foretas opptak av *både* lyd og bilde. Datatilsynet etterlyser en presisering av hva som menes i lovverket på dette punkt. Tilsynet setter også spørsmålsteget ved om det er nødvendig å foreta bildeopptak i alle saker, jf. for så vidt punkt 10.1 i rapporten. Innslaget av sensitive personopplysninger må generelt kunne antas å være større i visse sivile saker enn i andre, for eksempel i farskapssaker, barnefordelingssaker eller utlendingssaker.

Det samme vil gjelde for de fleste straffesaker – mistanke om at en person har begått et straffbart forhold regnes i seg selv som en sensitiv personopplysning i personopplysningsloven.¹ Tilsynet ser imidlertid ikke bort fra at de rettsikkerhetsmessige hensyn som taler for bildeopptak i straffesaker kan ha større vekt enn i sivile saker.

Ettersom opptak av både lyd og bilde må regnes som mer inngripende for den enkelte enn lydopptak alene, bør det under en hver omstendighet vurderes å etablere klare regler som sier

---

¹ Se lovens § 2 nr. 8.

noe om under hvilke omstendigheter bildeopptak eksplisitt skal være påbudt, eller i hvilke tilfeller opptak av bilde bør utelates. Datatilsynet registrerer at dette er ett av de spørsmål som skal tas opp i forbindelse med neste steg i prosessen, jf. rapporten på side 130.

Særskilt om lagring

Personopplysningslovens bestemmelser gjelder i utgangspunktet ikke for saker som ”behandles eller avgjøres i medhold av rettspleielovene”, jf. personopplysningsforskriften § 1-3.

Bestemmelsens ordlyd tolkes som et uttrykk for at personopplysningsloven ikke får anvendelse så lenge behandlingen av saken pågår, eller inntil en avgjørelse er tatt. Personopplysningsloven vil derimot gjelde for all videre behandling av de samme opplysningene, etter at saken er ferdig behandlet eller avgjort.

De ulike aspekter ved lagring og oppbevaring *underveis* i rettsprosessen bør dermed gjøres til gjenstand for særskilt regulering. Hvilke konsekvenser slik lagring av opptak kan få for personvernet, bør utredes i den sammenheng, jf. Fornyings- og administrasjonsdepartementets veileder til utredningsinstruksen.

Lagring av opplysningene *etter* at det foreligger rettskraftig avgjørelse, vil således i utgangspunktet være underlagt personopplysningslovens krav. Eksisterer det spesialregler som regulerer lagringen av opplysningene, går disse foran ved eventuell motstrid – dette følger blant annet av personopplysningsloven selv, se lovens § 5.

I den forbindelse oppstår det en plikt for den ansvarlige til å påse at opplysningene vernes gjennom adekvate informasjonssikkerhetsmessige tiltak.² Den sikreste løsningen vil være å oppbevare opplysningene på lagringsenheter som ikke er tilknyttet eksterne nettverk, inntil opplysningene skal slettes, eller sendes til sentral arkivering. Datatilsynet støtter forslaget om å lagre opptakene sammen med hver sak, inntil rettskraftig dom foreligger. Se for øvrig nedenfor under tilsynets merknader om tilgang.

Særskilt om sletting

Personopplysningslovens hovedregel er at alle personopplysninger skal slettes når formålet med behandlingen av dem er oppnådd. Etter dagens modell skal dette også være utgangspunktet i sivile saker, idet opptakene slettes når det foreligger rettskraftig dom. Imidlertid er intensjonen at opptak fra straffesaker skal lagres over betydelig lenger tid, med tanke på fremtidig gjenåpning av rettskraftige avgjørelser.

Dersom lovgiver går inn for at samtlige avgitte forklaringer i straffesaker skal oppbevares i lengre tid, vil det by på betydelige utfordringer hva angår informasjonssikkerhetsaspektet. Tilsynet foreslår at opptak til dette formålet lagres sentralt, det vil si at alle opptak lagres på ett og samme sted. Egnede steder for lagring kan for eksempel være Riksarkivet eller et særskilt arkiv ved Domstoladministrasjonen. Viktigere enn selve lokaliseringen er imidlertid at tilgangen til opplysningene begrenses i tråd med det som er den anførte begrunnelsen for oppbevaringen av opptakene – se nedenfor under merknadene om tilgang. Det bør videre legges til rette for automatiske sletterutiner ved utløpet av de aktuelle tidsfrister.

---

² Jf. personopplysningsloven § 13 og personopplysningsforskriften kapittel 2.

Særskilt om tilgang

Hvem som skal gis tilgang til opptakene, og hvorledes tilgang skal gis, er viktige spørsmål, både mens rettsprosessen pågår, men også etter at den er avsluttet. Dette gjelder aktørene som er eller har vært direkte eller indirekte involvert i prosessen, men også mulige eksterne interessenter. Et opplagt eksempel på det siste er pressen. Allmennheten vil naturligvis også kunne være interessert i slike opptak, av ulike årsaker.

Tilsynet anbefaler at man følger den svenske modell, slik at bildeopptak i utgangspunktet ikke gjøres offentlige. Pressen vil fremdeles ha tilgang til alle offentlige dommer, og mulighet til å være til stede i rettssalen i de fleste saker.

Dersom opptakene først skal lagres etter at saken er rettskraftig avgjort – med tanke på en eventuell gjenåpning av saken – må vilkåret for tilgang være *uløselig knyttet* til dette behandlingsformålet. Det følger av personopplysningslovens grunnkrav at personopplysninger som samles inn for ett bestemt formål, ikke senere kan brukes til ”*formål som er uforenlig med det opprinnelige formålet*”, med mindre den registrerte samtykker.³ Konsekvensene av dette bør synliggjøres i spesiallovgivningen, slik det på en tydelig måte kommer frem at tilgang utelukkende kan gis i forbindelse med gjenåpning av en bestemt sak.

Når det gjelder spørsmålet om hvordan tilgang skal gis, anbefaler Datatilsynet avspilling på stedet – gjerne mens en tjenestemann eller lignende er til stede – fremfor utlevering av digitale filer. Dette gjelder enten saken pågår, eller den er rettskraftig avgjort. En ordning som den her skisserte, vil minimere sannsynligheten for at opptak fra rettssalene spres videre, for eksempel via avisenes nettsider – med de belastninger dette medfører for den som figurerer på opptakene. Tredjepersoner som berøres indirekte vil også beskyttes gjennom en slik ordning, for eksempel dersom det dreier seg om en avdød person som har vært tiltalt for overgrep mot egne, gjenlevende barn. En slik ordning vil heller ikke, slik Datatilsynet ser det, gå på bekostning av de rettsikkerhetshensyn som ligger til grunn for den ordningen som er under utredning.

Med hilsen

Georg Apenes
direktør

Jørgen Skorstad
rådgiver

Kopi: Fornyings- og Administrasjonsdepartementet, v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo

---

³ Jf. personopplysningsloven § 11 første ledd bokstav c, jf. bokstav b.